

SORU/CEVAP

BASKIN ORAN

Mahkeme mahkeme dolaşmaktan geçtiğimiz ay sömestre tatilinin bir bölümünü kullanmak zorunda kalan yazarımız Baskın Oran, imtihanlarına türban sorunuyla devam ediyor.

ÜNİVERSİTELİ KIZIN BAŞINA KIÇINA KARIŞILMAZ!

Soru: Türban sorunu nedir, "zulüm mü var", bu mesele nasıl çözülür?

Cevap:

Türban meselesinde "zulüm var" denemez ama zulme gidiyor. 1789 İnsan ve Vatandaş Hakları Bildirgesinin 4. maddesi, "Özgürlük, başkasına zarar vermeyen her şeyi yapabilmek demektir" der. Türbanı her isteyen her yerde takması benim için temeldir.

Ama, aması var; bu kadar basit değil. Dünyada din-devlet ilişkisi açısından ülkeler üçe ayrılabilir.

Birinci tür ülkeler, feodalizmi hiç yaşamamış ülkelerdir, mesela Yeni Zelanda, Avustralya, Amerika, Kanada. Çünkü bunlar, beyaz göçü ve işgali sonucu ilkel komün düzeyinden birdenbire ticaret kapitalizmine atlamaları sebebiyle feodalizmi yaşamadılar. Bunlarda din ve devlet birbirinden ayırır ve bu en saf biçimiyle laiklidir. Din devlete müdahale edemez, devlet de dine. Ve devlet dine hiçbir yardım da yapmaz; örneğin devletin ABD'de herhangi bir mezhebe yardım yapması yasaktır. Çünkü ABD mezhepler arası denge üzerine kurulmuştur. Bizim dinciler sık sık örnek verir, Amerika'da İncil'e el basıyorlar, biz de Kuran'a el basalım. İncil'e el basıyorlar çünkü Amerika'yı püritenler kurdu, bu onun tortusudur. Püritenler, çok bağınaz denebilecek kadar dindar Protestanlardır. Türkiye'yi püritenler kurmadı.

İkinci tür devletler feodalizmi yaşamış ama altyapı devrimi yaptıkları için onu başarıyla tasfiye etmiş ülkelerdir; İngiltere, Fransa gibi. Bu tür ülkelerde devlet dinden korkmaz, çünkü feodalizmin tutunum ideolojisi dindir, feodalizmi tasfiye ettiği için dinden korkmaz. Fakat bu tür ülkelerde dahi dış dinamik sonucu bazı korkulara rastlıyoruz. Mesela çok fazla Müslüman işçinin veyahut mültecinin, göçmenin geldiği ülkelerde, buna rağmen bir korku var: İslamofobi.

Üçüncü tür ülkelere ancak Türkiye'yi örnek verebiliriz. Bunlar feodalizmi yaşamış, ama altyapı devrimi yapamadığı için sadece üstyapı devrimiyle tasfiye etmeye çalışmış, tabii ki tam anlamıyla başaramamış ülkelerdir. Üstelik Türkiye gibi ülkeler daha milleti kuramadan uluslararası kapitalizmin etkisine girdikleri için burada milliyetçilik de başarısız olmuştur. Ve dine dönüş bir kurtuluş gibi görünmektedir bazı kitleler tarafından. Dolayısıyla din, haklı olarak, devlete müdahale edebilecek bir şey gibi algılanır. Bu gibi ülkelerde devleti temsil eden kimselerin dinsel simge taşımalarına engel olmak anlaşılabilir. Devletle dini özdeşleştirmemek için, devleti temsil ettiğine inanılan ve de eden memurların dinsel simge olan türbanı taşımaları yasaklanabilir.

Fransa'da türban sorunu, Müslüman göçmen ve işçi korkusuyla çıktı. Orada fular sorunu, "*Foulard Islamique*" derler. Fransa bir özgürlükler ülkesi, ne yapacağını şaşırırdı. Çünkü Müslüman kız çocukları ortaokul ve liselere başörtüsüyle gelmeye başladılar. Spor derslerindeki yüzme derslerine katılmayı reddetmeye başladılar. Yalnız; bizde bir aldatmaca var: Bu durumun üniversitelerle hiç ilgisi yok. Üniversiteye ister türbanla gel, ister sütyensiz gel, kimse karışmaz Fransa'da. Bu söylediğim, 18 yaşına gelmemiş çocuklar ve gençler için yani ilk ve orta öğretim için geçerli. İşte bu çocukların türbanlı gelmesi gibi artı hak (çoğunluğun sahip olmadığı hak) talepleri olunca, Fransız hükümeti ne yapacağını şaşırırdı. Önce bir kararname çıkardı, sonra baktı olmuyor, her okulun kendi yönetimine bıraktı bu işi. Şimdi her okulda öğretmenler karar veriyor.

AİHM'nin Türkiye'den yapılan Leyla Şahin başvurusu üzerine aldığı karar, AB açısından çok yanlış ve Türkiye açısından da çok tehlikeli. AB açısından şu açıdan yanlış ki, hem AB hiçbir ülkesi için bu kararı veremezdi, hem de bu İslamofobi çıkmış olmasaydı Türkiye için vermezdi. Türkiye açısından şu açıdan çok tehlikeli ki, 1920 modeli Kemalistlere bunu bahane ederek çok aşırı gitme imkanı tanıdı. Bu karar çıkınca dedim ki, eyvah, şimdi sokaktakine bile karışırlar. Nitekim sokaktakine de karıştılar: Bir kadın öğretmen okuldan çıkıyor, sokakta türbanını takıyor, bu kadını müdür yapmadılar, dava açtı, reddedildi. Eyvah, şimdi bir tek yatak odası kaldı karışmadıkları, dedim, o da oldu. Nitekim bir din dersi öğretmeni yurt dışına atanıyordu, bir MİT notuyla karısının türbanlı olduğu anlaşıldığı için atama durduruldu.

Bu işler, Türkiye için çok tehlikelidir. Sokağa da karışmaya başladığın, yani kamu görevi yapanın görev mahalli dışına da karışmaya başladığın an, kendi

ayağına kurşun sıkıyorsun demektir. PTT'de pul satan kadına karışabilirsin çünkü devleti temsil ederek hizmet veriyor, ama pul alan kadına karışamazsın çünkü hizmet almaya geliyor.

İdeal çözüm, Türkiye "1905" yılına varana kadar, kamu görevi yapanların görev yaptığı yerde başörtüsüne karışmak, başka yerde karışmamak, "1905" yılına vardktan sonra da hiçbir şeye karışmamaktır. Türkiye bu açıdan yüz sene geri kaldı. 1905 Fransa'da devlet ve kilisenin ayrıldığı yıldır. O zamana kadar, din devlete talipti ve bu nedenle de devletin baskısı altındaydı. Fakat 1905'ten sonra artık hem burjuvazi güçlendi ve kendinden emin oldu, hem de kilise iktidara talip olmayı bıraktı. Türkiye'deki İslam da iktidara talip olmayı bırakırsa, artık her isteyen her istediği yerde türbanını takabilir. Takmak isteyen kalırsa o ortamda.

Hemen söyleyeyim, siyasal İslam'ın bu talebi bırakmamasının temel sebeplerinden biri de bu türban sorunudur. Üniversitedeki kızın başına kıcına karışılmaz. Karışırsan o zaman adamlar kendi açılarından haklı olur. Her yere türbanlı tikiştirmaya çalışır. Hükümet bu türden yargı kararlarıyla devamlı surette tahrik ediliyor, sonuçta hata üzerine hata yapıyor. Başı bağlı kadını hastane müdiresi, karısının başı bağlı adamı Merkez Bankası başkanı atamak gibi inatlaşmalara girişiyor. Sonunda Türkiye zaman kaybediyor. Yazık bu memlekete. Sokakta bulmadık.